

← [Forrige artikel](#)

Danmark fester. Juletiden

Kategori: [Anmeldelser](#)

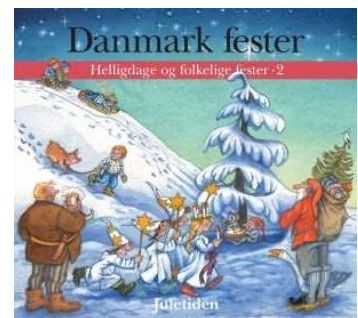
Visninger: 630

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Danmark fester. Helligdage og folkelige fester 2. Juletiden

Af [Jesper Hjermind](#) og [Pia Lindgreen](#)

Vingaards Officin. Bogtrykmuseet Viborg 2023. 141 sider

Af [Birgitte Arffmann](#). Tidligere sognepræst i Vejle

Sidste år udkom første bind af Jesper Hjermonds og Pia Lindgreens værk Danmark fester. Helligdage og folkelige fester. Fra kyndelmisse til mortensaften. Og nu er andet bind, Juletiden udkommet. Det omhandler tiden fra advent til og med Helligtrekonger.

Andet bind er lige så oplysende og morsomt at læse som første bind.

Jesper Hjermind er arkæolog og tidligere leder af Viborg Museum og en særdeles vidende mand. Forfatterne bor i nærheden af Viborg, de tager derfor udgangspunkt i julen i Viborg gennem tiderne. To af bogens afsnit handler derfor specielt om julen i Viborg. Men bogen kan uden videre læses i det ganske land. Hvis man hører til dem, der elsker julen og gerne vil vide, hvor adventskransen og juletræet stammer fra, hvad der er tradition for at spise og drikke i julen, hvad baggrunden er for Luciabrudene, julemærket, nisserne, julemanden, Sct. Nicolai, adventstidens og julens salmer og sange og meget andet, så får man god besked her.

Bogen er et vidnesbyrd om, at julen er en blanding af kirkelig højtid og folkelig fest, til tider en spøjs blanding.

Det indledende kapitel handler om de nyere juleskikke med adventskransen, der kom til os fra Tyskland via Sønderjylland, adventsstjernen eller Herrnhuterstjernen og den trappeformede adventsstage, der kom til os fra Sverige og kalenderlyset, hvis oprindelse er usikker, men som blev en succes, da Asp-Holmblad satte det i produktion, efter at man i hjemmene selv havde skrevet tal på et stearinlys, der blev tændt hver dag i december måned indtil juleaften.

Også Lucia-optog hører til traditionerne i december måned, og mange vil uden videre kunne synge med på sangen "Nu bæres lyset frem/stolt på din krone". Den grumme historie om den fromme helgeninde, der har lagt navn til traditionen, fortælles til sidst i bogen, hvor tre middelalderlegender fra "Legenda Aurea" gengives i lektor emeritus Johs. Thomsens oversættelse fra latin til dansk.

Også selve ordet jul gør forfatterne rede for. Det gamle nordiske ord jól betegnede de fester, hvor øl eller mjød var hovedingrediensen, man fejrede ikke jul fra gammel tid, man drak jul, ikke kun i

vikingetiden men helt op til 1500-tallet. Det kunne tage overhånd med den form for fejring, det kunne udarte til drikfældighed, grov vold og usædelighed, og her kom kirkens indflydelse til at gøre sig gældende. Det kom blandt andet til udtryk i salmedigteren H. A. Brorsons julesalmer, der var skrevet i protest mod 1700-tallets berygtede julestuer. Til julens fester hører dans omkring juletræet, julelege og julens mange salmer og sange. Til den mere sobre julefejring hører de mange børnevenlige juletræsfester i forsamlingshuse, missionshuse og på institutioner.

Med til julens mange traditioner hører velgørenhed. De fattige skal have både mad og drikke og lys i julen. Sådan har det været fra gammel tid, og sådan er det stadig. Den dygtige husmor, der var i fuld gang med julebagningen, sagde aldrig nej til at putte gode sager i juletiggerskens pose. Efterhånden blev julehjælpen mere organiseret. Kvinder, der var tilknyttet afholdsforeningerne, oprettede "Julens Glæde", en forening, der organiserede juleopsparing, og i mange år har der over hele landet været arrangeret julefester, som man frit kan melde sig til, den mest kendte er Juleløses Jul i Den grå Hal på Christiania.

Et helt afsnit er viet en gennemgang af Peter Fabers sang "Højt fra træets grønne top", der blev skrevet til en privat juleaften i en lejlighed på Gråbrødretorv i København i 1847: men som med tiden er blevet en del af den fælles sangskat i julen.

Julepynten er et kapitel for sig. Hos den berømte maler Joakim Skovgaard i Viborg satte man for eksempel en stork i toppen af juletræet. Derfor pyntes juletræet på Skovgaard Museet i Viborg stadig med en storkerede i toppen. Verdens første flettede julehjerte blev klippet af H. C. Andersen omkring 1860.

Også anden juledag, Sankt Stefans dag, nytår og Helligtrekonger har sine særlige traditioner, mange har rødder langt tilbage i tiden, så langt tilbage som til de bibelske fortællinger i Apostlenes Gerninger kapitel 6-7 og Matthæusevangeliet kapitel 2.

Sidst i bogen bringes en fyldig litteraturliste, der kan give enhver juleelsker blod på tanden til videre studier.

Bogen er trykt på Vingaards Officin. Det vil med trykkeriets egne ord sige, at den er "fremstillet i teknik fra "før verden gik af lave!" på samme måde, som bogtrykkerier over det ganske land arbejdede med bly helt frem til midt i 1980'erne. På Vingaards Officin – Bogtrykmuseet i Viborg arbejder stadig fagfolk, der behersker denne teknik; de fleste har passeret de 70 år, men alle går til den med krum hals".

Også til bind 2 har illustrator Ursula Seeberg tegnet den herlige forside. Alle bogens illustrationer fortjener opmærksomhed.

Bogen bliver kun trykt i 600 eksemplarer, så jeg vil opfordre til, at man skynder sig at anskaffe sig den, læse den, og derefter tage den frem hvert år når julen nærmer sig og læse den igen.

[Historie-online.dk, den 13. december 2023]

[← Forrige artikel](#)

SE RELATEREDE ARTIKLER